

Aan:

L.C. van den Dikkenberg

In afschrift aan:

Provinciale Staten van Utrecht

ONDERWERP	Beantwoording schriftelijke vervolgvragen ex art. 47 RvO betreffende Afgraven bodem	TELEFOONNUMMER	+31651755796
		E-MAILADRES	wilma.timmers@provincie-utrecht.nl
DATUM	30-05-2023	DOMEIN/OPGAVE	LLO
DOCUMENTNUMMER	UTSP-779420977-14322	TEAM	NEL
CONTACTPERSOON	Wilma Timmers		
BIJLAGE	Bewonersplan Westveen		

Geachte heer van den Dikkenberg,

Toelichting (vragensteller):

1. In de beantwoording wordt genoemd dat het niet duidelijk is of de randvoorwaarden uit de Kamerbrief ook gelden voor het natuurbeleid. Betekent dit dat er een tijdelijke stop komt op het afgraven van gronden totdat er duidelijkheid komt vanuit het ministerie? Zo nee, waarom niet?

Antwoord:

Afgraven van grond is in lijn met het Rijksbeleid 'Bodem en Water sturend'. Het Rijksbeleid is erop gericht om afgraven van grond te beperken met als doel een vitale bodem. Afgraven van grond voor natuurontwikkeling heeft eveneens als doel een vitale bodem. Conform het Rijksbeleid wordt hier altijd een zorgvuldige afweging in gemaakt en wordt afgegraven grond zoveel mogelijk lokaal (meestal binnen het project) verwerkt.

In de kabinetsbrief 'Bodem en water sturend' (d.d. 25 november 2022) staat onderstaande passage opgenomen over ontgronden:

"Verstoring van de bodem en hergebruik van de grond

- We stellen randvoorwaarden aan het afgraven van grond. Zo wordt door provincies en gemeenten bijvoorbeeld beoordeeld of er alternatieven zijn en er minder ontgraven kan worden. Dit zorgt voor behoud van bodems, minder CO₂-uitstoot in projecten en minder verspreiding van diffuus verontreinigde grond. Er wordt gewerkt met de voorkeursvolgorde:
 - 1) Beperkt afgraven, alleen waar het civieltechnisch nodig is;
 - 2) Grond die toch afgegraven wordt, wordt zo hoogwaardig mogelijk hergebruikt en zoveel mogelijk ter plekke toegepast.
 - 3) Is direct hergebruik in het project niet mogelijk, dan wordt grond binnen het gebied hergebruikt. Ook hier geldt dat hoogwaardig gebruik de voorkeur heeft. Met name gemeentelijk beleid en opdrachtverlening vanuit alle overheidslagen zal hier veel meer op aansturen."

Naar aanleiding van deze passage is onduidelijkheid ontstaan in hoeverre plaggen voor natuurontwikkeling daaronder valt, aangezien er uitdrukkelijk wordt gesproken over 'civieltechnisch'. Het ministerie van I&W heeft (ambtelijk) naar aanleiding van vragen van de provincie Zuid-Holland aangegeven dat deze passage niet van toepassing is op plaggen voor natuurdoeleinden. Wel geven zij aan dat bij plaggen rekening gehouden moet worden met "bewust bodemgebruik, vitale bodems behouden, beschermen en waar nodig herstellen van bodems". Het doel van landelijk beleid is 'vitale bodems'. Het ministerie geeft hierover aan dat plaggen (op wat langere termijn) kan bijdragen aan het herstel van de (natuurlijke) bodems.

2. Spelen er op dit moment in Utrecht natuur inrichtingsprojecten waar afplaggen als optie wordt overwogen? Zo ja, om welke gebieden gaat het?

Antwoord:

In de volgende natuurinrichtingsprojecten in Utrecht wordt momenteel afplaggen overwogen of is besloten tot deze inrichtingsmaatregel:

- Schraallanden langs de Meije: de voorgenomen plagoppervlakte is onlangs bepaald tot circa 3 tot 5 ha met een diepte van 10-15cm (toplaag). De precieze oppervlakte wordt bepaald door nader bodemonderzoek.
- Polder Mijnden: de inrichtingsplannen zijn nog in de planvorming fase. Beperkt afplaggen wordt als optie overwogen, maar daar is nog geen plan voor.
- Marickenland: hier wordt binnenkort moeras ontwikkeld en zal beperkt de graszode worden afgeschraapt.
- Gagel-Bijleveld (onderdeel van polder Groot Wilnis-Vinkeveen): hier wordt mogelijk een klein stukje nat schraal grasland ontwikkeld, waarvoor grond afgeplagd moet worden.
- Kamerik-Teylingens: dit inrichtingsproject bevindt zich in de ontwerpfase. (Beperkt) afplaggen wordt overwogen, maar zal afhangen van het ontwerp.

3. Uit het bewonersplan van Westveen (zie bijlage) blijkt dat er wel een berekening te maken is hoeveel CO2 en andere broeikasgassen er vrijkomen bij het afgraven van gronden. Zijn de gepresenteerde berekeningen geschikt voor een betere afweging van de wenselijkheid van afplaggen in Utrechtse natuurgebieden?
 - a. Zo ja, bent u bereid de gepresenteerde berekeningen te benutten voor een betere afweging van de wenselijkheid van afplaggen?

Antwoord:

We zijn altijd bereid betrouwbare gegevens en berekeningen mee te wegen in de keuze voor wel of niet afplaggen van de bodem ten behoeve van ontwikkeling van schraalgrasland. We hebben met belangstelling kennis genomen van de berekeningen in het Bewonersplan Westveen. Echter, ons inziens kloppen de gepresenteerde berekeningen niet (zie hieronder). Los daarvan is het de vraag hoe de uitkomsten van correcte berekeningen te duiden. Het is niet zo dat het vergroten van de broeikasgasuitstoot door afplaggen niet is toegestaan onder de Regionale Veenweiden Strategie (RVS) noch vanuit enig ander beleid. Onder de RVS geldt dat netto binnen de provincie jaarlijks de uitstoot met 0.09 Mton (megaton) verminderd moet zijn in 2030 (in de RVS staat nu 0,12 Mton, maar volgens het Nationale Programma Landelijk Gebied (NPLG) moet het 0,09 Mton zijn).

- b. Zo nee, kunt u aangeven wat in de berekening niet klopt?

Antwoord:

In de berekeningen wordt uitgegaan van een bulkdichtheid van veen ter grootte van 1000 kg/m³. Dat is in de praktijk de helft (BOFEK 2012¹ geeft voor de bovenlaag van de bodem in Westveen een bulkdichtheid van 477 kg/m³). Dat de helft van het geplagde veen oxideert in een jaar is een aanname die nergens in de literatuur te vinden is: dat is simpelweg nooit onderzocht. Verder wordt niet in rekening gebracht dat 1 kg koolstof wordt omgezet naar 3,7 kg CO₂². Al met al komt dit neer op een CO₂-eq uitstoot per ha van 2.775.000 kg i.p.v. 750.000 kg.

Er wordt ook een uitstoot van lachgas berekend. Maar het is uiterst onwaarschijnlijk dat dit gebeurt.

Lachgasvorming treedt namelijk vooral op op het grensvlak rond de grondwaterstand. Aangezien het afgeplagde materiaal op hopen wordt gezet of elders over weilanden verspreid wordt, blijft het gestorte materiaal buiten bereik van de grondwaterstand en wordt geen lachgas gevormd.

4. Volgens het bewonersplan van Westveen kan op een natuurlijke manier een vergelijkbaar natuurresultaat worden behaald. Bent u hiermee bekend?

- a. Zo ja, waarom neemt de provincie Utrecht dit niet mee in haar natuurbeleid?

Antwoord:

Het bewonersplan gaat uitgebreid in op beheermaatregelen die getroffen moeten dan wel kunnen worden om hoogproductieve, zeer soortenarme zogenoemde Engels raaigraslanden om te vormen naar bloemrijk grasland. We zijn bekend met deze stappen en maatregelen en zien dit ook als goede mogelijkheden voor ontwikkeling van Bloemrijke graslanden. Echter, ontwikkeling van laagproductieve, kruidenrijke Schraalgraslanden, rijk aan allerlei zeldzame soorten, gaat een stap verder. Ontwikkeling van dit type - komende vanuit Engels raaigrasland - is veelal, ondanks intensieve beheermaatregelen, niet mogelijk. Vaak blijkt na fosfaatonderzoek dat er 50-100 jaar aangepast beheer nodig is om de vereiste fosfaatiniveaus te bereiken.

Plaggen is dan nodig om de juiste bodemcondities te realiseren (fosfaat, buffering, niet veraard veen) binnen een bepaalde tijd (ca. 10-12 jaar) en voldoende hoge grondwaterstanden te realiseren zodat een robuust water- en natuurbeheer kan worden gevoerd. Ook kan na het afplaggen maaisel van bronlocaties uit de nabijheid worden opgebracht om vestiging van schraalgraslandsoorten te versnellen, in een bestaande grasmat en op bodems met hoog fosfaatiniveau heeft een dergelijke maatregel geen zin. De vrijkomende grond gaat naar agrariërs die daarmee hun inklinkende grond weer kunnen ophogen. In het algemeen boeken we heel goede resultaten na afplaggen, veel beter dan zonder plaggen.

We nemen dus bij elk inrichtingsproject alle mogelijkheden voor realisatie van beoogde natuurtypen in overweging en zullen alleen kiezen voor afplaggen als realisatie van schraallandtypen anders niet mogelijk is.

- b. Zo nee, kunt u onderzoeken of dit voor het natuurbeleid van de provincie Utrecht een mogelijkheid is?

Antwoord:

Zie antwoord onder 4a.

¹ Wosten, H, F.de Vries, T. Hoogland, H. Massop, A. Veldhuizen, H.Vroon, J. Wesseling, J. Heijkers en A. Bolman, 2012. Bofek2012, de nieuwe bodemfysische schematisatie van Nederland. Alterra, rapport 2387.

² Akker, J.J.H. van den, J. Beuving, R.F.A. Hendriks & R.J. Wolleswinkel (2007a). Artikel 5510: Maaiveldddaling, afbraak en CO₂-emissie van Nederlandse veenweidegebieden. Leidraad Bodembescherming, afl. 83, Sdu, Den Haag.

5. “Eerder stelden we vragen over de herinrichting van de Schraallanden (bufferstrook) langs de Meije (zie ook dit artikel: Bezwaren van boeren afgewezen: ‘Nieuw natuurgebied de Meije legt veehouders niet aan banden’ | Bodegraven-Reeuwijk | AD.nl).

a. Wordt voor de herinrichting van dit gebied ook afplagging overwogen?

Antwoord:

Ja, (ondiep) afplaggen is onderdeel van het inrichtingsplan voor dit gebied, om zo voedselarme bodemcondities te creëren voor de graslanden in het gebied. Dit is noodzakelijk om de instandhoudingsdoelen te behalen. Als gevolg van nader bodemonderzoek en suggesties vanuit de omgeving is er onlangs 3 ha afplaggen uit het plan gehaald, waardoor er nu nog circa 3 tot 5 ha afplagwerkzaamheden (10 á 15 cm) zijn opgenomen in het inrichtingsplan. Precieze oppervlakte is afhankelijk van nader bodemonderzoek.

b. Hoe wordt de planvorming voor dit gebied betrokken bij het gebiedsproces in deze omgeving?

Antwoord:

De planvorming voor de ‘Schraallanden langs de Meije’ gaat voor een belangrijk deel over realisatie van maatregelen uit het Natura 2000-beheerplan ‘Nieuwkoopse Plassen en de Haeck’. Deze maatregelen kunnen, vanwege de achteruitgang van de natuur, niet wachten op de uitkomst van het gebiedsproces. Daarom zien we dit als twee verschillende processen. Ambtelijk vindt er regelmatig afstemming plaats tussen de planvorming voor de ‘Schraallanden langs de Meije’ en het gebiedsproces Nieuwkoopse Plassen en de Haeck.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen